

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการตามการรับรู้ของผู้ป่วยและพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ภาคใต้ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการตามการรับรู้ของผู้ป่วย (2) ศึกษาถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการตามการรับรู้ของพยาบาล (3) ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้ป่วยและการรับรู้ของพยาบาลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมก่อนการผ่าตัด/หัตถการจากผู้ป่วย (4) ศึกษาถึงระดับความสอดคล้องระหว่างการรับรู้ของผู้ป่วยและพยาบาลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมก่อนการผ่าตัด/หัตถการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วยผู้ป่วยและพยาบาลในแผนกอายุรกรรมและศัลยกรรมโรงพยาบาลศูนย์ 2 แห่ง ในภาคใต้ ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ป่วยและพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจากแต่ละโรงพยาบาลฯ ละ 89 คน รวมกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วย 178 คน กลุ่มตัวอย่างพยาบาล 178 คน สุ่มจากผู้ป่วยที่ลงนามในใบบันทึกการยินยอม/ประทับลายนิ้วมือแทนการลงนาม จากนั้นเลือกพยาบาลที่ทำหน้าที่ให้ผู้ป่วยลงนามแล้วนำมาจับคู่โดยให้ผู้ป่วยตอบแบบสัมภาษณ์และพยาบาลตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์จากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยตามแนวคิดของบอร์แชมป์และชายเดรส (Beauchamp & Childress, 1989; 2001) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (2) แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการตามการรับรู้ของผู้ป่วยและพยาบาล ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและตรวจสอบความเที่ยง โดยการนำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้ป่วยจำนวน 25 ราย

พยาบาลจำนวน 25 ราย จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปหาความเที่ยง โดยใช้ test-retest ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการรับรู้ของผู้ป่วยเท่ากับ 0.82 ของพยาบาลเท่ากับ 0.89

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science for Windows/Personal Computer) ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการตามการรับรู้ของผู้ป่วยและพยาบาล นำมาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการรับรู้ในรายด้านและโดยรวม วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างการรับรู้ของผู้ป่วยและพยาบาลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการด้วยการหาค่าสถิติที (independent t-test) ส่วนในรายข้อใช้สถิติไค์สแควร์ (Chi-Square) และวิเคราะห์ระดับความสอดคล้องระหว่างการรับรู้ของผู้ป่วยและพยาบาลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการ ด้วยการหาค่าร้อยละของความเห็นที่สอดคล้องกัน (percent of agreement)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การรับรู้ของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=32.09$, $SD=3.86$) ในรายด้านพบว่า พฤติกรรมที่อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการประเมินความสามารถของผู้ป่วยในการตัดสินใจ ($\bar{X}=4.43$, $SD=1.03$) ด้านการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย ($\bar{X}=12.54$, $SD=1.63$) ด้านการให้ผู้ป่วยยินยอมด้วยความสมัครใจ ($\bar{X}=6.48$, $SD=0.78$) และด้านการให้ผู้ป่วยมอบอำนาจ/ยินยอม ($\bar{X}=3.23$, $SD=0.82$) พฤติกรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย ด้านการประเมินความเข้าใจของผู้ป่วยภายหลังได้รับข้อมูล ($\bar{X}=4.05$, $SD=2.78$)

2. การรับรู้ของพยาบาลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=32.96$, $SD=3.27$) ในรายด้านพบว่า พฤติกรรมที่อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการประเมินความสามารถของผู้ป่วยในการตัดสินใจ ($\bar{X}=4.80$, $SD=0.59$) ด้านการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย ($\bar{X}=12.78$, $SD=1.32$) ด้านการให้ผู้ป่วยยินยอมด้วยความสมัครใจ ($\bar{X}=6.34$, $SD=0.82$) และด้านการให้ผู้ป่วยมอบอำนาจ/ยินยอม ($\bar{X}=3.41$, $SD=0.64$) พฤติกรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย ด้านการประเมินความเข้าใจของผู้ป่วยภายหลังได้รับข้อมูล ($\bar{X}=5.24$, $SD=2.11$)

3. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการตามการรับรู้ของผู้ป่วยและพยาบาล พบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยตามการรับรู้ของผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการประเมินความสามารถของผู้ป่วยในการตัดสินใจ ($p < .0001$) ด้านการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย ($p < .05$) ด้านการประเมินความเข้าใจของผู้ป่วยภายหลังได้รับข้อมูล ($p < .0001$) และด้านการให้ผู้ป่วยมอบอำนาจ/ยินยอม ($p < .0001$) ส่วนด้านการให้ผู้ป่วยยินยอมโดยความสมัครใจตามการรับรู้ของผู้ป่วยและพยาบาล มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เมื่อหาจำนวนและร้อยละของการรับรู้ที่ตรงกันระหว่างผู้ป่วยและพยาบาล และระดับความสอดคล้องของการรับรู้ต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในรายด้านและรายข้อพบว่า (1) ด้านการประเมินความสามารถของผู้ป่วยในการตัดสินใจ มีความสอดคล้องของการรับรู้ระหว่างผู้ป่วยและพยาบาลอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อและมีเพียง 1 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่สอดคล้องสูงสุด คือ การประเมินความสามารถในการโต้ตอบของผู้ป่วยก่อนให้ข้อมูล ข้อที่สอดคล้องน้อยสุด คือ การประเมินโดยการสอบถามถึงข้อมูลสำคัญ/จำเป็นที่ผู้ป่วยต้องการทราบ (2) ด้านการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย มีความสอดคล้องของการรับรู้ระหว่างผู้ป่วยและพยาบาลอยู่ในระดับมาก 9 ข้อ ใน 14 ข้อ ระดับปานกลาง 4 ข้อ ใน 14 ข้อ และระดับน้อย 1 ข้อ ใน 14 ข้อ ข้อที่สอดคล้องสูงสุด คือ การให้ข้อมูลด้วยท่าทีที่สุภาพ อ่อนโยน และเต็มใจ ข้อที่สอดคล้องน้อยสุด คือ การบอกให้ผู้ป่วยทราบว่าผู้ป่วยมีสิทธิเปลี่ยนใจหรือยกเลิกได้ถึงแม้ว่าจะลงนาม/ประทับลายนิ้วมือในใบบันทึกการยินยอมเพื่อการรักษาแล้วก็ตาม (3) ด้านการประเมินความเข้าใจของผู้ป่วยภายหลังได้รับข้อมูล มีความสอดคล้องของการรับรู้ระหว่างผู้ป่วยและพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ใน 7 ข้อ และระดับน้อย 4 ข้อ ใน 7 ข้อ ข้อที่สอดคล้องสูงสุด คือ การซักถามข้อมูลที่ผู้ป่วยไม่เข้าใจภายหลังการให้ข้อมูล ข้อที่สอดคล้องน้อยสุด คือ การให้ผู้ป่วยบอกถึงผลดี ผลเสีย ผลข้างเคียงของการผ่าตัด/หัตถการตามความเข้าใจของผู้ป่วยอีกครั้งภายหลังให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย (4) ด้านการให้ผู้ป่วยยินยอมโดยความสมัครใจ มีความสอดคล้องของการรับรู้ระหว่างผู้ป่วยและพยาบาล อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ใน 7 ข้อ ระดับปานกลาง 3 ข้อ ใน 7 ข้อ ข้อที่สอดคล้องสูงสุด คือ การตัดสินใจแทนผู้ป่วยในการให้ความยินยอมและบอกให้ผู้ป่วยลงนาม/ประทับลายนิ้วมือในใบบันทึกการยินยอมเพื่อการรักษา ข้อที่สอดคล้องน้อยสุด คือ การที่พยาบาลพยายามบอกถึงผลดีของการผ่าตัด/หัตถการเพื่อให้ผู้ป่วยตัดสินใจตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับผู้ป่วย และ (5) ด้านการให้ผู้ป่วยมอบอำนาจ/ยินยอม มีความสอดคล้องของการรับรู้ระหว่างผู้ป่วยและพยาบาล อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ใน 4 ข้อ ระดับปานกลาง

1 ข้อ ใน 4 ข้อ และระดับน้อย 1 ข้อ ใน 4 ข้อ ข้อที่สอดคล้องสูงสุด คือ การให้ผู้ป่วยลงนาม/ประทับลายนิ้วมือในใบบันทึกการยินยอมเพื่อการรักษาโดยไม่ให้ข้อมูลเนื่องจากแพทย์ได้ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยแล้ว ข้อที่สอดคล้องน้อยสุด คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยยกเลิกการให้ความยินยอมเต็มที่แสดงไว้

โดยสรุปสำหรับระดับความสอดคล้องของการรับรู้ระหว่างผู้ป่วยและพยาบาล มี 37 ราย ข้อที่สอดคล้องมาก 19 ข้อ (ร้อยละ 80.34-99.44) ปานกลาง 12 ข้อ (ร้อยละ 52.25-79.78) น้อย 6 ข้อ (ร้อยละ 31.46-48.31)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยมาใช้

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยด้านการประเมินความเข้าใจของผู้ป่วยภายหลังได้รับข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรมีแนวทางในการพัฒนาทักษะของพยาบาลเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะด้านนี้

2. ในทางปฏิบัติจริงพยาบาลควรเน้นในเรื่อง การบอกให้ผู้ป่วยมีสิทธิเปลี่ยนใจหรือยกเลิกได้ถึงแม้ว่าจะลงนาม/ประทับลายนิ้วมือในใบบันทึกการยินยอมเพื่อการรักษาแล้วก็ตาม การให้ผู้ป่วยบอกถึงผลดี ผลเสีย ผลข้างเคียงของการผ่าตัด/หัตถการ ตามความเข้าใจของผู้ป่วยอีกครั้ง และการเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยยกเลิกการให้ความยินยอมเต็มที่แสดงไว้

3. พยาบาลควรมีการปฏิบัติโดยการให้คุณค่าเคารพความเป็นบุคคลของผู้ป่วยมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยเลือกที่จะยินยอมหรือไม่ยินยอมรักษาด้วยการผ่าตัด/หัตถการตามความคิดเห็นของผู้ป่วยเพราะภาวะการณปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารสามารถเข้าถึงบุคคลได้มากขึ้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อหลายประเภท อาจทำให้ผู้ป่วยต้องการความเป็นอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง

ด้านการบริหารการพยาบาล

1. ควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการ เพื่อให้พยาบาลมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมในการปฏิบัติการพยาบาล โดยเฉพาะด้านการประเมินความเข้าใจของผู้ป่วยภายหลังได้รับข้อมูล

2. ควรมีการจัดตั้งผู้มีหน้าที่นิเทศโดยมีหน้าที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางและประเมินผลการปฏิบัติงานของพยาบาล โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการการดูแลเรื่องเกี่ยวกับ

จริยธรรมของโรงพยาบาล เช่นในเรื่องของการให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการเตรียมเอกสารในการรักษาพยาบาล การเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยยกเลิกการให้ความยินยอมเดิมที่แสดงไว้ เป็นต้น

3. ควรมีการทำแนวทางในการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด/หัตถการในแต่ละโรงพยาบาล

ด้านการศึกษาพยาบาล

1. ในการจัดการเรียนการสอนจริยศาสตร์ในหลักสูตรปริญญาตรี ควรมีการสอดแทรกประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยที่ถูกหลักจริยธรรมและกฎหมายเพื่อสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและเห็นแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน

2. ควรเน้นให้นักศึกษาฝึกวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียนรู้ถึงการปฏิบัติงานจริงที่เป็นปัญหาทางด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วย เพื่อป้องกันปัญหาการฟ้องร้องจากกรณีที่พยาบาลไม่ได้ปฏิบัติตามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ด้านการวิจัยทางการพยาบาล

1. ควรมีการศึกษาถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยในโรงพยาบาลระดับอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลที่แตกต่างกัน

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลในกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยในกรณีอื่นๆ เช่น การให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต หรือผู้ป่วยที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เป็นต้น